

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“

Üldalused

1. Valdkonnapädevus

Põhikooli keele ja kirjanduse õppeainete eesmärk on arendada õpilastes vanusele vastavat keele- ja kirjanduspädevust. See tähendab, et nad õpivad mõistma keelt ja kirjandust kui osa oma rahvuslikust, riiklikust ja isiklikust identiteedist, oskavad tõlgendada erinevaid kirjandusteoseid ning mõistavad nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos.

Keele- ja kirjanduspädevus tähendab teadmisi ja oskusi, mis aitavad kujundada keele- ja kultuuriteadlikku inimest. Selline inimene oskab suhelda nii kõnes kui kirjas, arvestades olukorra keelelisi ja sotsiaalseid eripärasid.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) väärtustab keelt kui kultuuri kandjat ja suhtluse vahendajat, hindab selle rolli avalikus suhtluses, peab oluliseks eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning tunnustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, oskab arvestada kultuuris väljakujunenud keelekasutus- ja suhtlemistavasid, mõistab keeleoskuse tähtsust nii õppimisoskuste kui ka isikliku identiteedi kujunemise seisukohalt;
- 3) loeb, esitab ja kirjutab erinevat tüüpi ning stiili tekste, analüüsib nende keelekasutust, ülesehitust ja vormistust ning oskab ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada nii kõnes kui kirjas;
- 4) oskab leida ja kriitiliselt hinnata teavet erinevatest allikatest ja keskkondadest, kasutab seda teadlikult ning austab intellektuaalomandi reegleid;
- 5) mõistab ilukirjanduse kunstilist väärtust ning oskab analüüsida ja tõlgendada erinevat tüüpi ja žanri tekstide ülesehitust, väljendusviise ja sisu;
- 6) kujundab endale lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist, arendab loetu kaudu oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, rikastab oma mõtte- ja tundemaailma ning täiendab teadmisi keele ja kultuuri kohta.

2. Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on eesti keel ja kirjandus. Eesti keelt õpitakse 1.–9. klassini, kirjandust 5.–9. klassini.

Eesti keele ja kirjanduse nädalatundide jaotumine kooliastmeti

I kooliaste

Eesti keel – 19
nädalatundi

II kooliaste

Eesti keel – 11
nädalatundi
Kirjandus – 4 nädalatundi

III kooliaste

Eesti keel – 6 nädalatundi
Kirjandus – 6 nädalatundi

	1. kl	2. kl	3. kl	4.kl	5.kl	6.kl	7.kl	8.kl	9.kl
Eesti keel	7	6	6	5	3	3	2	2	2
Kirjandus					2	2	2	2	2

I kooliastmes keskendutakse suulise ja kirjaliku keele arendamisele. Kuulamine, arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse kujundamisega.

Kirjutamisoskuse arendamine loob aluse edasisele kirjalikule eneseväljendusele.

Lugemisel arendatakse tehnilist vilumust ja oskust töötada tekstiga eesmärgipäraselt.

Kirjutamisel kujundatakse kirjatehnikat, õigekirjaoskust ning loovat ja sihipärast eneseväljendust. Loetav käekiri on kirjaliku eneseväljenduse alus.

II ja III kooliastmes kujundatakse teadmisi ja oskusi neljas valdkonnas:

Suuline ja kirjalik suhtlus

Teksti vastuvõtt

Tekstiloomine

Keeleteadlikkus

Õpetuse keskmes on terviktekstid, katkendid ja tekstikorpused, mille kaudu tehakse erinevaid tekstitoiminguid. Keelepädevust toetab mitmekesine ja autentne tekstivalik.

3. Valdkonnasisene lõiming

Keele ja kirjanduse õppeained on tihedalt seotud kõikide teiste õppevaldkondadega. Need toetavad pädevuste kujunemist teistes ainetes ning aitavad kaasa õpilaste toimetulekule nii koolis kui ka igapäevaelus. Hea keeleoskus loob aluse edukaks õppetööks ja eneseväljenduseks erinevates olukordades.

Kõikide õppeainete kaudu arendatakse keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstide mõistmist ja loomist ning suulist ja kirjalikku suhtlemisoskust.

Keeleõpe toetab seega kogu õppekava sisulist omandamist.

Keele- ja kirjandusõpetuse erieesmärk on tõsta õpilaste keeleteadlikkust. See tähendab teadmiste andmist keele kohta, mis aitavad mõista keele varieerumist eri žanrites ning grammatikat kui tähendusloome vahendit. Tõhus suhtluspädevus eeldab keele toimimise sügavat mõistmist.

Keele ja kirjanduse kaudu kujundatakse kõik riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevused ja käsitletakse läbivaid teemasid. Üldpädevusteni jõutakse teabe hankimise, kriitilise hindamise, tekstide lugemise, arutlemise ja väitlemise kaudu. Samuti arendatakse oskust koostada ja kirjutada eri liiki tekste.

Õppeprotsessis kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sealhulgas digivahendeid, veebi- ja e-õppeplatvorme. Õpilased lahendavad elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestades oma isikupära ja andeid.

Õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse ning läbivate teemade tähenduslik käsitlemine toetab õpilaste suutlikkust rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades. Samuti aitab see kujundada väärtushoiakuid ja arusaamist ühiskonna toimimisest.

Läbivad teemad on aineteüleised valdkonnad, mis seovad üld- ja valdkonnapädevusi ning õppeaineid. Neid tuleb arvestada emakeele ja kirjanduse õppesisu ning õpitulemuste kavandamisel, kooli õppekava koostamisel ja koolikeskkonna kujundamisel. Läbivate teemade käsitlemist toetavad projektõpe, probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, samuti lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusülesanded. Oluline on arendada ka info- ja digikirjaoskust, et õpilased suudaksid kaasaegses maailmas edukalt toime tulla.

4. Üldpädevuste kujundamine

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Eesti keele ja kirjandusõpetuses kujundatakse ilumeelt ning kõlbeliste ja kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetuses kujundatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütlema, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes suutlikkust mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse suutlikkust organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varem õpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimise, väitlemise ning asjakohase kirjaliku suhtlemise oskusele.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Õpitakse eristama

teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Eri tekstide kaudu kujundatakse suutlikkust näha probleeme ja kitsaskohti, püstitada eesmärged, koostada plaane ning neid tutvustada ja ellu viia. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Digipädevus. Lahendatakse erinevaid keeleülesandeid, kirjutatakse tekste, kasutatakse mitmeid õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse info- ja digikirjaoskust, teadmisi autoriõigusest.

5. Läbivad teemad

Ainevaldkonna õppesisu, -meetodite ja õpitulemuste kavandamisel arvestatakse kõikide Lüllemäe Põhikooli õppekava üldosas esitatud läbiva teemadega. Eeskätt on läbivad teemad eesti keeles ja kirjanduses käsitletavate tekstide, rollimängude, arutelude, uurimis- ja loovtööde temaatika allikaks. Lisaks sellele on allpool välja toodud täpsemad võimalused läbivate teemade käsitlemiseks:

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Rollimängud, tekstide käsitlemine, arutelud, loovtööd, huvialaringid annavad võimaluse arendada suhtlus- ja koostööoskusi. Erinevate tekstide (sh tarbe- ja meediatekstide) käsitlemine kujundab suutlikkust väljendada oma arvamust selgelt ja asjakohaselt. Töömaailmaga tutvutakse õppekäikudel ja kirjandustekstides.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Töö erinevate tekstidega, arutelu.

Tervis ja ohutus. Erinevate tekstide analüüs, probleemülesannete lahendamine, suulised ja kirjalikud analüüsid.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Emakeele ja kirjanduse väärtustamine aitab õpilasel endast ja oma rahvusest lugu pidada. Teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest.

Teabekeskkond ja meediakasutus. Erinevatest allikatest info hankimine ja selle kriitiline hindamine; meediasisu loomine ja kasutamine, autoriõigus.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Infoühiskonna võimaluste teadlik kasutamine õpiülesannete lahendamisel, õpilaste suunamine alternatiivsete lahenduste otsimisele ja ideede ellu rakendamisele.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjanduse ning kultuuriteemaliste teabetekstide lugemine, mõistmine, analüüs.

6. Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatuse rõhuasetustest ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega, arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust, mis soodustab motivatsiooni ning jätab aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja olukordadega, seostatakse oskusi igapäevaelu ja jätkuõpingutega;
- 8) loetakse ja käsitletakse eri tüüpi ja liiki tekste ea- ja jõukohasuse, valikulisuse ja huvidele vastavuse põhimõttel ning ühise identiteedi kujundamise eesmärgil;
- 9) kujundatakse õpilase keeleteadlikkust, metakeele valdamist, suhtlus- ja väljendusoskust, keeleressursside ja -allikate teadliku kasutamise oskust;
- 10) kasutatakse digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, arendatakse info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 11) arendatakse eri liigis ning žanris ilukirjandustekstide avatud ja loovat analüüsi-, tõlgendamise- ja mõistmisoskust, ilukirjandusliku poeetika tundmist;
- 12) tegeldakse tekstilooma ja -esitlusega ning omaloomingulise kirjutamisega, kasutatakse selleks ka digivahendeid ja veebikeskkondi.

7. Hindamine

Lüllemäe Põhikoolis järgitakse õppeprotsessi jooksul kõigis klassiastmetes kujundava hindamise põhimõtteid. Kokkuvõtvaks hindamiseks antakse 1.–3. klassis ainult sõnalist tagasisidet. Järgnevates klassiastmetes pannakse numbrilisi hindeid, millele lisatakse sõnaline kommentaar.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamise eesmärk on saada terviklik ülevaade õpilase õpitulemuste saavutamisest ja individuaalsest arengust. Seda teavet kasutatakse õppetöö tõhusamaks kavandamiseks ning õpilase enesejuhtimisoskuste arendamiseks.

Hindamine keskendub sellele, kuivõrd õpilane on saavutanud õpitulemused, mis on kooskõlas õppekava sisu ja tegevustega ning vastavad ainealaste teadmiste, oskuste ja hoiakute nõuetele. Hoiakute (nt mõistmine, väärtustamine, tähtsustamine) hindamisel antakse õpilasele suunavat ja toetavat sõnalist tagasisidet.

Hindamist viiakse läbi nii õppeprotsessi jooksul kui ka õppeteema lõpus. Kasutatakse erinevaid hindamisviise:

- diagnostiline hindamine aitab välja selgitada õpilase eelnevad teadmised, võimalikud väärarusaamad ja õpiraskused, et paremini planeerida edasist õpet;
- kujundav hindamine toimub õppetöö käigus ning annab õpilasele suulist ja kirjalikku tagasisidet tema edusammude, tugevuste ja arenguvaldkondade kohta;
- kokkuvõttev hindamine viiakse läbi tavaliselt õppeperioodi või suurema teema lõpus, et hinnata püstitatud eesmärkide ja riikliku õppekava õpitulemuste saavutamist.

Kokkuvõttev hinne kujuneb mitme hindamistulemuse põhjal, kusjuures hinnete kaal võib varieeruda vastavalt töö mahule ja keerukusele.

Eesti keele õppimisel hinnatakse:

I kooliastmes	II ja III kooliastmes
1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist; 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamist, analüüsi ja mõistmist; 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õige kirja ja tekstiloomet	1) suulist ja kirjalikku suhtlust, 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist, 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist, 4) keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehooldde põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist.

Keeleõpetuses on suurem osakaal erinevate kirjalike tekstide hindamisel, sest kirjalik keel on peamine keeleoskuse näitaja. Õigekeelsust ja keeleteadlikke valikuid hinnatakse üldjuhul tekstiloomes osana tekstiliigi eripära ja kirjutamise eesmärgi kontekstis.

Kirjanduse õpetuses hinnatakse õpilase oskust mõista, analüüsida ja tõlgendada kirjandusteoseid ning väljendada oma mõtteid loetust. Hindamine toetab õpilase arengut lugejana, mõtestajana ja loojana ning lähtub mitmekesisest tegevusest ja väljendusviisidest.

Lugemis- ja analüüsiprotsess

- õpilase arusaamist teose sisust, teemadest ja sõnumitest;
- suutlikkust seostada loetut oma kogemuste ja väärtushinnangutega;
- teose käsitlemise käigus tehtud kirjalikke arutlusi, mis põhinevad suunavatel küsimustel.

Kirjalik väljendus

- lugemispäeviku sisu: sündmuste kirjeldus, tegelaste iseloomustused, isiklikud mõtted ja tsitaadid;
- kirjalikud vastused analüüsi- ja tõlgendusküsimustele;
- loovülesanded, mis lähtuvad teosest ja õpilase elamustest.

Suuline väljendus ja koostöö

- osalemine aruteludes ja vestlustes, sh rühmatöös;
- teose dramatiseerimine ja kirjanduslikud kohtuprotsessid;
- etlemine ja esitus, mis näitavad teose mõistmist ja loovat lähenemist.

Loovus ja tõlgendusoskus

- fantaasiat ja loovust ergutavad ülesanded;
- alustekstipõhised loovtööd, mis näitavad teose tähendusvälja mõistmist;

- omaloomingulised kirjutised, mis seostuvad kirjandusteosega.

8. Õppekeskkond

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamisel koolis lähtutakse järgmistest vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õppekeskkonna eripäradest:

Vaimne ja sotsiaalne keskkond

- **Turvalisus ja toetus:** Õppetöö korraldatakse viisil, mis loob üksteist austava, vastastikku hooliva, turvalise ning kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkonna. Suhtlus põhineb usaldusel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel. Õpetaja märkab ja tunnustab iga õpilase individuaalset pingutust ja õpiedu.
- **Koolikultuur ja väärtustamine:** Pädevuste arendamisel on kande roll õpetajal, kes toetab väärtuskasvatust. Kool edendab oma normide, väärtuste, rituaalide, sümbolite ja lugude kaudu omanäolist ja toetavat koolikultuuri.

Füüsiline ja digitaalne keskkond

- **Digiriistvara ja -keskkond:** Õppetöös kasutatakse sihipäraselt digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada õpilaste info-, meedia- ja digikirjaoskust (nt tekstide analüüs veebis, loovtööde vormistamine, esitlusoskused).
- **Paindlik ruumikasutus:** Klassiruumi sisustust ja inventari paigutatakse ümber vastavalt õpivajadustele, võimaldades liikumist ning erinevaid õppevorme (nt rühmatööd, õppemängud, draamaõppe ülesanded ja rollimängud).

Kooli asukohast tulenevad eripärad ja õpe väljaspool kooliruumi

- **Õppekäigud ja kohalik keeltekkultuuripärand:** Õppetööd rikastatakse kooliväliste mitmekesiste õppevormidega, rakendatakse projekt-, õues- ja reisiõpet. Kuna kool asub Karula rahvuspargi vahetus läheduses, lõimitakse keele- ja kirjandusõpet aktiivselt ümbritseva loodus- ja kultuurikeskkonnaga (nt loovkirjutamine ja pärimustekstide käsitlemine õuesõppes).
- **Piirkondlik kirjanduslugu:** Õppetöös pööratakse erilist tähelepanu kodukandi kultuuriloole ja autoritele. Kuna kooli läheduses asub kirjanik Jaan Lattiku sünnikoht, lõimitakse tema loomingut, mälestusi ja piirkondlikku pärandit (sh kohalikku keelepruuki/murret) õppetegevustesse, korraldades teemakohaseid õppekäike ning uurimistöid.

Kohtumised ja üritused: Õpilastele luuakse võimalused kohtuda kirjanike, luuletajate ja tõlkijatega. Õpilasi innustatakse osalema ema-

keele- ja kirjandusalastes olümpiaadides, konkurssidel ning valdkondlikel teemapäevadel ja -nädalatel.

Lüllemäe Põhikooli keele ja kirjanduse ainekava

Eesti keel 1.-9. klassile

Kirjanduse 5.-9. klassile

ÕPPEAINE NIMETUS	EESTI KEEL
ÕPPEAINE KIRJELDUS	Eesti keele oskus on õppekavas sätestatu omandamise alus. Eesti keel on I kooliastmes kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmäärke. Keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldust arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist. Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirjapandust aru saaksid. Oluline on saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada. Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.
	TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD
I KOOLIASTE	I kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi kolmes õppevaldkonnas: suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine), lugemine ja kirjutamine. Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust, eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist. Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel. Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ja suutlikkus end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada. Osaoskusi ja õigekeelsust arendatakse nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu.

II KOOLIASTE	Õpilane: 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit; 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult; 4) teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara; 5) loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest; 6) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel; 7) analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste; 8) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära; 9) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi; 10) väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.	
III KOOLIASTE	Õpilane: 1) väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit. 3) on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult; 4) loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest; 5) kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel; 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga; 7) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni; 8) kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi; 9) väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades; 10) omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.	
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
1. klass	Suuline keelekasutus Kuulamine Eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas). Eristab täishääliku pikkusi.	Kuulamine Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas). Hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.

Toimib õpetaja ja kaaslase suulise juhendi järgi. Kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti. Mõistab kuulnud lause, jutu sisu. Kõnelemine Teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid. Väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab. Jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust. Koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu. Esitab luuletust peast. Lugemine: Tunneb häälik-tähestik vastavust. Loeb õpitud teksti enam-vähem lühikese lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt. Mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu. Mõtleb jutule alguse või lõpu.	Õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine. Kõnelemine Häälde- ja intonatsiooniharjutused. Häälde harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale. Töö lähedase tähendusega sõnaga. Sõnatäheenduse selgitamine ja täpsustamine. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel. Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Klassiga ühiselt kogetud sündmuste vahendamine jutustades: jutustamine eri rollides. Pantomim-mõistatused tuttavate juttude kohta. Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine. Lugemine Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.
---	--

Vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud. On lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...) Kirjatehnika Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid. Teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse. Täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga. Kirjutab tahvlilt ära. Koostab näidise järgi kutse või õnnitluse. Eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset.	Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine. Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus. Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend. Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav ...).
--	--

	Kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid. Kirjutab omasõnade algusesse <i>k, p, t</i>. Teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte. Kirjutab õigesti oma nime. Teab, et lause lõpeb punktiga.	Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga. Kirjatehnika Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine. Tähtede seostamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ära kiri tahvlilt, õpikust. Kirjalik tekstiloom Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitus (kujundamine näidise järgi). Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lüünkümberjutustuse kirjutamine. Õigekeelsus Häälilik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine. Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri.
--	--	---

		Kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. <i>i</i> ja <i>j</i> ning <i>h</i> sõna alguses seoses tähtede õppimisega. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes. Liitsõna vaatlus (moodustamine). Sõnade lõpu õigekiri, <i>-d</i> ja <i>-vad</i> (mitmus) ning <i>-b</i> (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine. Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus). Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena). Praktilised tööd ja IKT rakendamine Keeltekohvik Ettelugemispäev Raamatukogu külastused Õuesõppetunnid Digiharjutused
2. klass	Suuline keelekasutus Kuulamine Eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi. Kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil. Koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil. Kasutab kõnes terviklauseid. Teab ja leiab vastandtähtendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu.	Suuline keelekasutus Kuulamine Hääliku pikkuste eristamine sõnamängus, liikumise ja liigutuste abil, põhirõhk suluta kaashäälikul. Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi meeldejäätmine ja selle järgi toimimine mängus, praktilise ülesande lahendamisel (välitund, otsimine, mõõtmine). Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.

Väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust. Annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu. Koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel. Mõtleb jutule alguse või lõpu. Vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel. Esitab luuletust peast. Lugemine Loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu. Mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu. Vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele. Leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel. Tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna. Kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi. On lugenud jõukohaseid lasteraamatuid, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi. Kirjatehnika loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi. kirjatahtede tähekujusid ja seoseid. Kirjutab tahvlilt või õpikust ära.	Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kõnelemine Häälalus- ja intonatsiooniharjutused sõnamängulistest harjutustest, kiirkõne, kajamäng. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus: muinasjuttude esitamine, igapäevaolukordade lavastamine. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses: rongi, loomade hääle jm imiteerimine. Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud. Nii enese kui ka teiste soorituste tunnustav kommenteerimine. Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil. Sõnatähtenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.
--	---

	Täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga. Koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate. Kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil. Eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit. Kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse. Märgib kirjas õigesti täishäälikuid. Teab peast võõrtähtedega tähestikku. Alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga. Kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimes. Kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?). Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausetena).	Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine. Lugemine Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades. Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu).
--	---	--

		Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna. Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend. Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga. Kirjatehnika Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine. Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel. Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine. Kirjalik tekstiloome Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga. Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine. Õigekeelsus Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri,
--	--	--

		suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses. Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted. Praktilised tööd ja IKT rakendamine Keeltekohvik Ettelugemispäev Raamatukogu külastused Õuesõppetunnid Digiharjutused
3. klass	Suuline keelekasutus Kuulamine Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi. Väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab. Vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid. Vaateleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi. Leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu. Avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta. Annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu. Jutustab loetust ja läbielatud sündmusest. Koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi.	Suuline keelekasutus Kuulamine Hääliku pikkuste eristamine. Pikema suulise juhendi meeldejäätmine ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine. Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa. Fakti ja fantaasia eristamine. Kuuldu, nähtu sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine. Kõnelemine Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside esiletoomine. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel.

	Jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel. Mõtleb jutule alguse ja lõpu. Esitab luuletust peast. Lugemine Loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti. Loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga. Töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel. Vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta. Eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu. Tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja. On lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust. Teab nimetada mõnda lastekirjanikku. Kirjutamine Tunneb joonis- ja kirjatähti. Kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga. Kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära. Paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt. Valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab	Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms. Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine. Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Lugemine Teksti üldine vaatlus. Teksti ülesehitus Lugemistehnika arendamine. Ladus ja automatiseerunud lugemine.
--	--	---

	lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu. Märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit. Kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse. Märgib kirjas õigesti käänd- ja pöördõnade õpitud lõppe ja tunnuseid. Teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses. Kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed. Piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi. Kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna). Koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja. Kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel. Kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile.	Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti lugemine. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi. Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine. Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt. Tekstiliiikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri
--	--	--

		Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna. Kirjatehnika Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ära kiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik. Õigekiri Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. <i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). <i>h</i> sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes.
--	--	---

		Poolitamise harjutamine. Liitsõna. Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning <i>sse</i>-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus). Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; <i>et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui</i> puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine. Sõnavara: lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine. Tekstiloome Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks. Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjanek. Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel. Loovtöö kirjutamine (vaba jutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu).
--	--	--

		Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Kirja kirjutamine.. Oma kirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine. Praktilised tööd ja IKT rakendamine Raamatukogutunnid Ettelugemispäev Uurimistööd Keeltekohvik Õuesõppetunnid Digiharjutused
4. klass	Suuline ja kirjalik suhtlus Õpilane: kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; jutustab kuulnud teksti ümber; esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi; väljendab oma arvamust, annab infot arusaadavalt edasi; leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; esitab peast ilukirjandusteksti omal valikul, loeb teksti rollis; annab juhiste alusel kaaslasele tagasisidet.	Suuline ja kirjalik suhtlus Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Juhendi järgimine ja kuuldu põhjal tegutsemine. Kuuldud teksti ümberjutustamine. Lavastuse, kuulnud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldu kohta täpsustavate küsimuste esitamine. Esitatud küsimuste mõistmine ja küsimustele vastamine. Loetu ja kuuldu kohta arvamuse avaldamine ja seisukoha põhjendamine, näite toomine tekstist. Kaaslaste arvamuse küsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine eakohasel viisil. Mõtete väljendamine selgelt ja arusaadavalt, mõtte lõpuleviimine ja mõtete omavaheline seostamine.

		Rühmavestlus etteantud teemal, vestluse tulemuse esitus. Rühmareeglite kokkuleppimine, sobiva koostöövormi valimine. Kõnelemisel kaaslase mõtete ümbersõnastamine, enda mõtete lisamine. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Dialoogi ja dramatiseeringu esitamine. Rollimäng. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.
	Teksti vastuvõtt Õpilane: otsib teavet tundmatute sõnade kohta, selgitab nende tähendust; valdab lihtsamaid lugemistehnikaid, eesmärgistab lugemist; kirjeldab tarbe- ja ilukirjandusteksti peamisi erinevusi; vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi ja leiab tekstist vajalikku infot; nimetab ilukirjanduse põhiliike, proosa, luule, draama, ja nende tunnuseid; nimetab rahvaluule põhiliike ja nende tunnuseid; tutvustab loetud proosateose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust; kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise aega, kohta ja tegelasi; kirjeldab luuletuse meeleolu, aega, kohta; esitab ilukirjandusteksti mõtestatult; leiab vajaliku või huvipakkuva raamatu;	Teksti vastuvõtt Tundmatu sõna tähenduse leidmine õpiku sõnastikust ja Sõnaveebist. Tähenduse selgitamine. Lugemiseks valmistumine, lugemise eesmärgistamine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, korduv ülelugemine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Lugemist hõlbustavad võtted. Lause, lõigu ning tervikteksti mõistmine ja ümberjutustamine. Tarbeteksti ja ilukirjandusteksti eesmärgi ja lugemise eripära. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada). Ilukirjandustekst, kujundlik keelekasutus. Ilukirjanduse põhiliigid: luule, proosa, draama, nende erijooned. Jutustava teksti vastuvõtt. Süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased, käivitav sündmus, lahendus. Sündmuste järjekorra edasi edasiandmine. Arutlemine tekstis käsitletud teema, tegelaste

	on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut); tutvustab loetud raamatut kaaslastele, annab loetule hinnangu ning põhjendab seda. Tekstilooime Õpilane: jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest; jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga jutustava teksti; kirjutab lühema tarbeteksti vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile; tunneb kirjutatavate teksti ülesehitust ja vormistustavasid; kirjutab eakohase pikkusega loovjutte küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel; tunneb protsesskirjutamise etappe, täiendab oma tööd tagasiside põhjal; rakendab omandatud keeleteadmisi teksti kirjutamisel ja toimetamisel.	motiivide üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine tekstinäidete toel. Küsimustele vastamine tekstinäidete või oma sõnadega. Loetava kohta märkmete, märksõnaskeemi, kava ja küsimuste koostamine. Loetud teksti dramatiseering õpetaja juhiste toel. Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeolelu kirjeldamine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). Vajaliku ja huvipakkuva raamatu leidmine kataloogi või e-otsingut kasutades. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine ja lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja põhjendamine. Rahvaluule põhiliikide ära tundmine ja tunnuste nimetamine: muinasjutt, muistend, lühivormid (mõistus, vanasõna, anekdoot). Tekstilooime Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, valikuline (mõne tegelase vaatepunktist), kokkuvõtlik, loov. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamise või asendamisega. Ümberjutustus kavapunktide, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Fantaasialoo, muinasjutu või muistendi kirjutamine. Lühemate tarbetekstide kirjutamine: seletus- ja veenmiskiri, e-kiri, teade. Kirja esitav osa ja taustaosa. Juhendavate tekstide kirjutamine: retsept, juhend või reeglistik. Kiri, ümbriku vormistamine.
--	--	--

	Keeleteadlikkus Õpilane: kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi ja kaashäälikuühendi reeglit ja erandeid; järgib kirjutamisel õpitud häälikuõigekirjareegleid; eristab liitsõna täiend- ja põhiosa, liitsõna ja liitega sõna, aimab liitsõna tähendust täiend- ja põhiosa põhjal; selgitab sõna tähendust sõnastiku tähendusseletuse ja näidislausete põhjal; järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; eristab sõnu liigiti; oskab pöörata tegusõnu ainsuses ja mitmuses ning kasutada jaatavat ja eitavat kõnet tekstis; oskab määrata lauseliikmeid ja teab nende ülesannet lauses; moodustab ja kirjavahemärgistab lauseid õpitu piires korrektselt.	Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, sündmuste kaart), mustandite kirjutamine, tagasiside põhjal töö täiendamine, toimetamine, viimistlemine, avaldamine. Keeleteadlikkus Häälikuõpetus ja õigekiri Helilised ja helitud häälikud. Liidete <i>-gi</i> ja <i>-ki</i> õigekiri. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri, sulghäälik sõna keskel. Tähtede <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri tegijanimedes ja liitsõnades. <u>Sõnavaraõpetus</u> Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, täiendi funktsioon liitsõnas. Liitsõna tähendus. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõna tähenduse selgitamine oma sõnadega sõnastiku tähendusseletuse ja näidislausete põhjal (nii raamatu- kui ka veebivariandist). <u>Vormiõpetus</u> Sõnaliigid ja nende funktsioon. Tegusõna. Jaatava ja eitava kõne kasutamine tekstis. Tegusõna pöörde, tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Käändsõna. Käändsõnad: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käändsõna arv, ainsus ja mitmus. Muutumatud sõnad: määrsõnad, hüüdsõnad, sidesõnad, kaassõnad. <u>Lauseõpetus</u> Lause ja lauseliikmed. Alus, öeldis, sihitis määrus ja nende ülesanne lauses kui tervikus. Lihtsamad lause laiendamise võimalused.
--	--	--

5. klass	Suuline ja kirjalik suhtlus Õpilane: väljendab end suhtlusolukordades kergelt ja arusaadavalt eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes; oskab olukorrale vastava suhtluskanali valida; tunneb vahetu suhtluse tavaid ja oskab neid rakendada; esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab arvamust; oskab teha kuuldu ja loetu kohta nii suulist kui ka kirjalikku kokkuvõtet; lahendab probleemülesandeid rühma- ja paaritöös; avaldatab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab väite ja järelduse. lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös; oskab oma seisukohta põhjendada. Teksti vastuvõtt Õpilane: oskab analüüsida teksti väljenduslaadi tulenevalt suhtlusolukorrast ja kasutusvaldkonnast; nimetab teksti liiki, selle eesmärgi ja iseloomustab autori väljenduslaadi varem õpitud keeleteadmiste põhjal; tunneb õpitud tekstiliiki ja nende kasutamise võimalusi; loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutähtsaid ning huvivaldkondade tekste; tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskkondi; võrdleb tekste ülesehituse vormistuse ja keelekasutuse põhjal, esitab küsimusi ja avaldatab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte; hindab sõnumi suhtlusmooduseid, verbaliseerib graafilise teabe;	Oskab küsida teavet ja abi erinevates suhtluskanalites ja -olukordades. Oskab avaldata oma arvamust teisi arvestades. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldu kohta arvamuse esitamine. Küsimustele vastamine, esitus ja tutvustus. Seisukohta põhjendamine paaris- ja rühmatöös ajal ning kõnejärg. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Väite põhjendamine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine. Trükkides orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine. Oskus kasutada nii ÕSi kui ka teisi sõnaraamatuid (nt sünonüümsõnastikku).
-----------------	---	--

tunneb konspekterimise võtteid; kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid; Tekstiloomine Õpilane: kirjutab erinevat tüüpi tekste protsessikeskselt, oskab oma tekste tagasiside põhjal täiendada-parandada; arutleb suuliselt ja kirjalikult, ehitab arutleva teksti üles loogiliselt ja eakohaseid keelendeid kasutades; esineb suuliselt, võtab sõna; leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet; koostab ning peab lühikese ettekande; tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe; oskab teha lühiettekannet ja esitlusi internetist, eakohasest teaduskirjandusest jm leitud info põhjal; põhjendab oma hinnangut tekstinäidetega; jutustab oma elamustest ja kogemustest, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult; kirjutab eesmärgipäraselt omaloomingulisi töid. avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuste, nähtuste või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; vormistab kirjalikud tekstid korrektselt; kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid. Keeleteadlikkus Õpilane:	Konspekterimise võtete valdamine ja märkmete tegemise oskus, skeemide koostamine. Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted. Olulise eristamine ebaolulisest. Lühiettekanna ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Konspekti koostamine. Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine. Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje eristamine.
--	--

	teab eesti keele positsiooni teiste keelte seas ja Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid; kirjutab sagedamini esinevad võõrsõnad korrektselt, kasutab oma tekstis sünonüüme tulenevalt nende tähendusvarjunditest; tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid, ja lihtsamaid liitlauseid; moodustab omadussõnade võrdlusastmeid ja kasutab neid tekstis korrektselt; oskab oma tekstides kasutada õigeid ajavorme ja käändeid, tunneb kõik eesti keele käändeid; kasutab tekstis õigesti otsekõnet; eristab nime, nimetust ja pealkirja ning oskab neid reeglipäraselt kirjutada; rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates; oskab kasutada veebi- ja pabersõnaraamatut sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimiseks.	Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Kooli kirjalike tööde vormistamise juhendi kasutamine. Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Häälikuõpetus ja õigekiri. Helilised ja helitud häälikud. Liidete -gi ja -ki õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sõnavaraõpetus. Sünonüümid ja nende kasutus. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Vormiõpetus ja õigekiri. Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad. Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis. Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus. Õige käände valik olenevalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Lauseõpetus ja õigekiri. Alus ja öeldis. Lihtsamad lause laiendamise võimalused. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlause. Koondlause kasutamine tekstis. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning nende kasutamine. Liitlause.
--	--	--

		Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. Muud õigekirjateemad. Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed. Eri liiki tekstide kirjutamine, lugemine ja analüüsimine. Õigekirja kontrollimine ja sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka internetivariandist). Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.
6. klass	Suuline ja kirjalik suhtlus Õpilane: osaleb aktiivselt klassi- ja rühmavestlustes, põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti; kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses; oskab juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali valida; esitab kuuldu ja loetu kohta kriitilisi küsimusi ning avaldab arvamust; oskab teha kuuldu ja loetu kohta nii suulist kui ka kirjalikku kokkuvõtet; lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös, osaledes neis aktiivselt; oskab oma seisukohta põhjendada ja vajaduse korral sellest taganeda. Teksti vastuvõtt Õpilane: nimetab põhilisi Eesti meediakanaleid, eristab rahvusringhäälingu ja kommertskanalite eesmärgi;	Teksti kriitiline kuulamine, faktide leidmine ja kontrollimine, kuuldude hinnangu andmine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine. Viisakusväljendite kasutamine, sobiva suhtlusstiili valimine, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ning kirjalikus tekstis. Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine. E-kiri. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldu kohta arvamuse esitamine. Suuline aramusavaldis ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitus ja tutvustus. Seisukoha põhjendamine paaris- ja rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslaste täiendamine ja parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Väite põhjendamine. Klassivestlus, diskussioon.

	teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina; tunneb õpitud tekstiliike (sh meediatekstide like) ja nende kasutamise võimalusi; loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste; leiab tekstist argumendi ülesehituse osad; võrdleb (media)tekste, esitab küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte; kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid. Tekstiloom Õpilane: leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet, tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe, täiendab tagasiside põhjal oma teksti; kirjutab kirjandi, kasutades kirjeldamist ja jutustamist ning oskab kirjalikult argumenteerida; esineb suuliselt, võtab sõna; leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet; jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult; kirjutab eesmärgipäraselt omaloomingulisi töid ja kirju; avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuste, nähtuste või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid.	Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine. Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, skeem, tabel, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine. Trükistes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Trükiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri. Ajalehe koostamine. Raadio- ja teleaadete eripära, vormid ja liigid. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine. Kuuldu konspekterimine. Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted. Olulise eristamine ebaolulisest. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus. Eri allikatest pärit info võrdlemine. Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja aramus. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega. Sidus lausestus. Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje eristamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Kiri, ümbriku vormistamine. Otsekõne jutustuses. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika. Kooli kirjalike tööde vormistamise juhendi kasutamine.
--	---	--

	Keeleteadlikkus Õpilane: nimetab Eesti suurimaid murdealasid; teab eesti keele positsiooni teiste keelte seas ja Eestis kõneldavaid keeli, eristab keelekujusid; kasutab õigekeelsussõnaraamatut õigekirja kontrollimiseks; kasutab veebisõnaraamatuid; eristab kirjakeelt ja argikeelt, oskab neid kasutada vastavalt suhtlusolukorrale; kasutab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates; tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid, ja lihtsamaid liitlauseid;	Eesti murded, murdekaart, murdekeelenäidised, kohaliku murde ehk Võru murrakutega tutvumine. Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Kirjakeel, argikeel ja murdekeel. <i>Häälikuõpetus ja õigekiri.</i> Kaashäälikuühendi õigekiri. Tähed <i>g, b, d</i> s-tähe kõrval. <i>Sõnavaraõpetus.</i> Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides. Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi. <i>Vormiõpetus ja õigekiri.</i> Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga, <i>lik-</i> ja <i>ne-</i>liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletuliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (<i>ne-</i> ja <i>line-</i>liitelised omadussõnad). Arvsõnade õigekiri. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ning numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. <i>Lauseõpetus ja õigekiri.</i> Alus ja öeldis. Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.
--	--	--

		<i>Muud õigekirjateemad.</i> Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed. Ajaloosündmused. Ametinimetused ja üldnimetused. Perioodikaväljaanded. Teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine. Eri liiki tekstide kirjutamine, lugemine ja analüüsimine. Õigekirja kontrollimine ja sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka internetivariandist). Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks. Ainekava täitmist toetavad õppekäigud ja koostöö huvigruppidega.
7. klass	Suuline ja kirjalik suhtlus Õpilane: tunneb suhtlusolukorra komponente, tüüpilisi suhtlusolukordi, lahendab keelealaseid probleemülesandeid, osaledes erinevates suhtlussituatsioonides koolis; põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust diskussioonides ja rühmaaruteludes, on arvestatav vestluspartner; kirjeldab suulise ja kirjaliku kõne keelelisi erijooni; selgitab ametliku ja mitteametliku suhtluse keelelist eripära; oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse, oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada ja arendada, oskab eakohastel teemadel arutleda;	Osalemine aruteludes, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlemine rühmas. Rühmatöö ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine. Kuuldu ja loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suulise ja kirjaliku kõne erijooned. Kirjakeel ja argikeel. Suhtlusolukorra ja –partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine.

esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid, oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta; eristab kirjakeelt argikeelest, analüüsib näiteid. Teksti vastuvõtt Õpilane: iseloomustab peamisi žanre ehk tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi; loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbeline tekste; teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist; analüüsib teksti tekstitüübi alusel; toob näiteid jutustava, kirjeldava, arutleva lause ja tunnuste kohta loetavas tekstis; kirjeldab, võrdleb ja analüüsib tekstide kasutusvaldkonda, eesmärki ja suhtlusolukorda ning kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid; seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli; oskab tekste võrrelda; osutab, mis tekstis on arusaamatuks jäänud; suudab teksti kohta küsimusi esitada, arvamust avaldada, teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada; kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, seoste loomisel ning tekstile reageerides.	Telefonivestlus. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja –väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele. Lugemisstrateegiate valimine, oma lugemise eesmärgistamine ja kavandamine. Teksti kohta erinevat liiki küsimuste koostamine. Tekstitüübid: kirjeldav, jutustav ja arutlev. Tekstide analüüs tekstitüübi tunnuste alusel. Kirjeldava teksti tunnused. Arutleva teksti tunnused. Argumendi ülesehituse osad. Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ja keelekasutus. Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ning süstematiseerimine. Meediatekstide põhiliigid ja tunnused: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudiste ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Fakti ja arvamuse eristamine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Kõnest olulise teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine. Konspekteerimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine.
--	--

	Tekstiloom Õpilane: ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid; kasutab tehisintellekti kirjutamise planeerimisel ja toimetamisel; vormistab tekstitöötlusprogrammiga tekste; kasutab kirjutamisel ÕSi ja Sõnaveebi; kirjutab koolivaldkonda sobivaid tekste, kirjutab nii jutustavat kui ka arutlevat kirjandit; leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis; seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimingu eesmärgiga, vahendab kuuldud ja loetudteksti sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale; tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise etappe; oskab suuliselt esineda (tervitab, koostab ning peab lühikese ettekande); oskab eesmärgipäraselt kirjutada, eri liiki tekste (kiri, referaat, kirjand, kommentaar) korrektselt vormistada ning suuliselt esitada; põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; oskab kasutada omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.	Teksti ülesehituse ja tavade arvestamine kirjutamisel: oma teksti eesmärgi sõnastamine, adressaadi valimine. Kirjutamise kavandamine ja žanri arvestamine enne kirjutamist. Eeskujutekstide analüüs. Teabe leidmine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Alustekstide (meedia- ja teabetekstid) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudiste pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine. Ettekande koostamine ja esitamine. Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte. Kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alusteksti põhjal. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Kirjalike tööde vormistamise ja teksti arvutitöötluse põhimõtted. Suhtluseesmärkide kaudu sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.
--	--	---

	Keeleteadlikkus Õpilane: väärtustab eesti keelt ühena soome-ugri ja läänemeresoome keelena ning tajub eesti keele eripära, suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi, võrdleb eesti keele süsteeme õpitud keeltega; järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab leida õigekirjajuhiseid internetiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit; teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni, kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust; tuleb eesti kirjakeelega toime tavasuhtluses ja avalikult esinedes ning edasi õppides; teab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt kõnekeelest; teab eesti keele murdeid; teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja – vorme, selgitab käänetevahelisi seoseid, kasutab käändelisi ja pöördelisi verbivorme, kasutab õigekeelsusallikaid välte ja rõhu määramisel; teab algustäheõigekirja reegleid.	Indoeuroopa keeled. Eesti keel kui soome-ugri keel ja läänemeresoome keel, läänemeresoome keeled ja nende eripära. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Arvuti keelekorrektori kasutamine. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehääluse, õige muutmiseviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks. Eri liiki tekstide kirjutamine. Kirjakeel ja kõnekeel. Oskussõnavara. Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtriku häälikuõigekirjaga sõnad. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Poolitamine, sealhulgas võõrsõnad ja nimed. Õigehäälus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtrike võõrsõnade õigekiri. Õigekeelsussõnaraamatust (nii interneti- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ning õigehääluse kontrollimine. Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõna) ning muutumatud sõnad. Sõnaliikide funktsioon lauses. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtrikud tegusõnad ja sõnavormid; õige pöördvormi leidmine õigekeelsussõnaraamatust. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendsõna.
--	---	---

		Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Isikuline ja umbisikuline tegumood. Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid. Kohad ja ehitised. Asutused, ettevõtted, organisatsioonid, riigid ja osariigid. Perioodikaväljaanded. Teosed, dokumendid ja sarjad. ajaloosündmused. Üritused. Kaubad.
8. klass	Suuline ja kirjalik suhtlus Õpilane: teeb kuuldu ja loetu põhjal suulise ja kirjaliku kokkuvõtte käsitsi või arvutil; märkab tekstides ja suhtluses erinevaid keelevalikuid; analüüsib virtuaalsuhtluse olukordi; väitleb eakohastel teemadel ja teeb väitluste tulemusel järeldusi ja üldistusi; oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriavutamuse, oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada, oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada; esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid, oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta; kasutab asjakohaseid suulisel ja kirjaliku suhtlemise tavaid ja võimalusi. Teksti vastuvõtt Õpilane:	Üksteise tekstide tagasisidestamine viisakalt – nii suuliselt kui ka kirjalikult. Kaaslase julgustamine, kiitmine, parandusettepanekute pakkumine. Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Väitlus, väitluse reeglid. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine. Vestluspartneri väite ümbersõnastamine, selle kohta küsimuste esitamine. Oma hinnangu andmine. Argumendi ja vastuargumendi esitamine. Järeldamine ja üldistamine. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine. Kuuldu ja loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlusolukorra ja –partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Virtuaalkeskonna suhtlussituatsioonide analüüsimine.

	loeb ja kuulab sihipäraselt, valib sobiva lugemisstrateegia, analüüsib kriitiliselt mitmesuguseid teabe- ja meediatekste; kontrollib loetud tekstides fakte, esitab kriitilisi küsimusi, eristab uudist libauudisest; tunneb peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi; teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist; suudab kasutatud keelevahendite kohta järeldusi teha ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina; oskab tekste võrrelda; osutab, mis tekstis on arusaamatuks jäänud; suudab teksti kohta küsimusi ja vastuväiteid esitada, arvamust avaldada, teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada; kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, seoste loomisel ning tekstile reageerides. Tekstiloom Õpilane: kirjutab oma tekste protsessikeskselt: kavandab teksti, võtab arvesse tagasisidet, toimetab, viimistleb, avaldab teksti sobival viisil; leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis;	Meediatekstide põhiliikide meenutamine ja võrdlemine erinevates meediakanalites. Arvamust vahendavate tekstide võrdlemine ja analüüs: arvamyslugu, essee, arvustus. Kriitiline lugemine. Libauudiste äratundmine. Meediaeetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Avalik ja varjatud mõjutamine. Ajakirjandustekstide erinevad tüübid tulenevalt teksti eesmärgist. Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine. Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Uurimuse eesmärk ning ülesehitus. Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Põhilised meediakanalid. Televisioon ning raadio: avalik-õiguslikud ja erakanalid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Kõnest olulise teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine. Konspekteerimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Alustekstide põhjal kirjutamine. Alustekstide põhjal kirjutamise eeltöö: mõtete leidmine loetud tekstidest, enda mõtetega sidumine. Teema ja peamõtte sõnastamine. Kava koostamine, mustandi
--	---	---

seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimingu eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud teksti sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale; tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise etappe; oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande); oskab eesmärgipäraselt kirjutada, eri liiki tekste (loovtöö kirjalik osa, kirjand, arvamusavaldus, elulugu) korrektselt vormistada ning suuliselt esitada; põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; oskab kasutada omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades. Keeleteadlikkus Õpilane: nimetab eesti keele murdeid, toob näiteid murdekeele eripäradest, on kursis kohaliku murdega; väärtustab eesti keelt ning tajub eesti keele eripära, suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab leida õigekirjajuhiseid internetiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit; teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni, kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust;	kirjutamine. Teksti ülesehitus ja sidusus, sobivate keelevahendite valik. Eeskujutekstide analüüs. Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine. Ettekande koostamine ja esitamine. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus. Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte. Kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alusteksti põhjal. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Kirjalike tööde vormistamise ja teksti arvutitöötluse põhimõtted. Suhtluseesmärkide kaudu sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid. Eesti keele erikujud, murded. Oskuskeeled. Valdkonna oskussõnastike kasutamine. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Arvuti keelekorrektori kasutamine. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehälduse, õige
--	---

	tunneb rind- ja põimlause erinevust, kirjavahemärgistab neid korrektselt; tunneb algustäheõigekirja reegleid ja kasutab neid korrektselt; tunneb lauseliikmeid ja oskab neid määrata; tuleb eesti kirjakeelega toime tava suhtluses ja avalikult esinedes ning edasi õppides; teab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt kõnekeelest; teab eesti keele kokku- ja lahkukirjutamise reegleid ning lauseehituse peajooni.	muutmisviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks. Eri liiki tekstide kirjutamine. Kirjakeel ja kõnekeel. Oskussõnavara. Tegusõnade kokku-lahkukirjutamine. Käändsõnade kokku-lahkukirjutamine. Muutumatute sõnade kokku-lahkukirjutamine. Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses. Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimaluse õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ning tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.
9. klass	Suuline ja kirjalik suhtlus Õpilane: tunneb eesti keele suhtlustavasid, märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid; osaleb erinevates suhtlusolukordades avalikus ruumis, sh veebis; valdab vestlusvõtteid: algatab vestluse, arendab teemat, väljendab eriarvamust viisakalt; oskab oma seisukohti väljendada erinevates kanalites ja vormides ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse, oskab nii	Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, kommentaarid, sotsiaalmeedia. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine, autorile viitamine. Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Diskussioon. Kompromissi leidmine ning kaaslaste öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslaste tööle põhjendatud hinnangu andmine. Suulise arutelu kirjalik talletamine.

suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada, oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides; esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid, oskab kuuldu ja loetu nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis kokku võtta. Teksti vastuvõtt Õpilane: tunneb peamisi keelevaldkonna teabeallikaid; koostab veebiotsingutel päringuid, kasutab saadud teavet eesmärgipäraselt; võtab vastu segatekste: seostab sõnalise, pildilise ning helilise teabe; analüüsib kõnet, eristab kõne osi, kirjeldab kõne eesmärki, leiab kõnest teabe, autori seisukoha; tunneb peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi; loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist; suudab kasutatud keelevahendite kohta järeldusi teha ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina; seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli; oskab tekste võrrelda; osutab, mis tekstis on arusaamatuks jäänud; suudab teksti kohta küsimusi ja vastuväiteid esitada, arvamust avaldada, teksti	Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine. Kuuldu ja loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlusolukorra ja –partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Veebist teabe otsimine erinevaid päringuid kasutades, keelevaldkonna teabeallikate tundmine, leitud teabe kriitiline hindamine. Teabe talletamine, kõrvutamine ja süstematiseerimine ning kasutamine suhtluses. Tarbetekstide eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Teabetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine ja tegutsemine. Hinnangu väljendusvahendite analüüs arvamusalaldes tekstides. Hinnangu väljendamine aruteludes. Kõnede analüüs: pidulik kõne ja veenmiskõne. Kõnede ülesehitus, eesmärk. Konspekterimine. Kõnest olulise teabe leidmine, oma arvamusega sünteesimine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Fakti ja arvamuse eristamine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.
--	---

vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada; kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, seoste loomisel ning tekstile reageerides. Tekstiloom Õpilane: määratleb enne kirjutamist suhtluseesmärgi ja valib oma teksti sellele vastavad keelevahendid; koostab jutustava-arutleva teksti, leiab teema, sõnatab pealkirja, valdab teksti ülesehituse põhimõtteid, sobivaid keelevahendeid, ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, valdab peamisi tekstisidususvõtteid; esineb suuliselt ja peab kõnet; väljendab hinnanguid, seob alusteksti mõtted enda seisukohtadega; leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis; seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimingu eesmärgiga, vahendab kuuldud ja loetud teksti sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale; tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise etappe; oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne); oskab eesmärgipäraselt kirjutada, eri liiki tekste (avaldus, seletuskiri) korrektselt vormistada ning suuliselt esitada; põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja	Suhtluseesmärgi määratlemine enne kirjutamist. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtlejate rollile, valdkonnale ja eesmärgile. Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Tekstilõik ja selle ülesehitus. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine. Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne ülesehitus ja elemendid: tervitus, retoorilised võtted. Ettekande koostamine ja esitamine. Teabe leidmine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Alustekstide (meedia- ja teabetekstid) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: seletuskiri, avaldus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine. Kirjalike tööde vormistamise ja teksti arvutitöötlemise põhimõtted. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.
--	---

	seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; oskab kasutada omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekstes luues kui ka seostades. Keeleteadlikkus Õpilane: väärtustab eesti keelt kui riigikeelt, kirjeldab kirjakeele kujunemist, mõistab üldjoontes keeleseaduse olemust; järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab leida õigekirjajuhiseid internetiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit; teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni, kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust; tuleb eesti kirjakeelega toime tava suhtluses ja avalikult esinedes ning edasi õppides; teab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt kõnekeelest; tunneb keelendite stiiliväärtust, kasutab ja mõistab tekstis keelendeid, kasutab teksti sidususe võtteid enda tekstides.	Kogu seni õpitu süstemaatiline kordamine, eriti mis puudutab õigekeelsust. Eesti kirjakeele kujunemine. Keeleuuendus ja keele areng, keelekorraldus ja keelehoole Eestis. Eesti keeleseadus. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehääluse, õige muutmiseviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks. Algustäheõigekiri. Eri liiki tekstide kirjutamine. Korrektne interpunktsioon eri tüüpi lausetes. Pealkirja, ime ja nimetuse eristamine ning nende korrektselt kirjutamine. Kirjakeel ja kõnekeel. Oskussõnavara. Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine: sünonüümide tähendusvarjundid, homonüümid ja veaohtrikud paronüümid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine ja liitmine ning tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited.
--	--	--

ÕPPEAINE NIMETUS	KIRJANDUS
ÕPPEAINE KIRJELDUS	Alates 5. klassist on kirjandus iseseisev õppeaine, mille kaudu arendatakse õpilaste lugemisoskust, kujundlikku mõtlemist ja loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemine, analüüsimine ning tõlgendamine aitab kujundada õpilase esteetilisi ja eetilisi hoiakuid ning rikastab tema mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, aitab määratleda nii individuaalset kui ka kogukondlikku identiteeti ning teadvustada kultuuri mitmekesisust ja eripära. Lugemine on kirjandusõppe keskne tegevus – kirjandust saab õppida ainult lugedes. Eesmärgistatud lugemine, erinevate lugemisviiside kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja kogemuste jagamine aitavad õpilasel kujuneda oskuslikuks lugejaks. Põhikoolis loetakse teoseid, mis käsitlevad õpilastele olulisi ja lähedasi teemasid, arendavad empaatiat, kujundavad lugemisharjumusi ja sisemist motivatsiooni. Õpilane õpib kasutama erinevaid lugemisvõimalusi – lisaks paberraamatutele ka audio- ja e-raamatuid. Ta mõistab nende erinevusi ja oskab valida endale sobivaima viisi sisu omandamiseks. Kirjanduse väljendusvahendite tundmaõppimine ja tekstist arusaamist toetavate oskuste arendamine viivad õpilase teose tähendusvälja mõistmiseni. Lugedes erinevat tüüpi ilukirjandust – tervikteoseid ja katkendeid – arendab õpilane oma analüüsi-, tõlgendus- ja sünteesivõimet ning täiendab keeleoskust, sealhulgas sõnavara ja õigekeelsust. Kirjanduse analüüsimisel on oluline mõista poeetilisi väljendusvahendeid ja nende mitmetähenduslikkust. Selleks vajab õpilane metakeelt – mõisteid ja tööriistu, mis aitavad kirjandusteoseid süvitsi mõista ja tõlgendada. Kirjandusteoste valikul lähtutakse nende kunstiväärtusest, humanistlikust suunitlusest ja positiivsest mõjust õpilastele. Oluline on, et teosed käsitleksid aktuaalseid eetilisi küsimusi ja aitaksid kujundada sallivust. Valik arvestab ka õpilaste vanust, huve ja arengutaset. Lugemisvara koostamisel pööratakse tähelepanu eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäevase kirjanduse ning eri žanrite – luule, proosa ja draama – tasakaalule. Arvestatakse nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele sobivaid teemavaldkondi. Kirjandusõpetuses pööratakse tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folkloorile, et toetada paikkondliku identiteedi kujunemist. Pärimuskultuuri käsitus ajakohastatakse, et õpilane mõistaks selle olemust ja tähendust ning tajuks folkloori kui elavat ja muutuvat nähtust. Õpilased loevad ka

	aimetekste, mis käsitlevad kirjanikke ja kultuurilooliselt olulisi isikuid (nt elulood, intervjuud), ning meediatekste, mis vahendavad arvamusi kirjandusteoste kohta (nt arvustused, blogid). Need tekstid aitavad mõista kultuuri ja ajalugu ning kujundada identiteeti. Õpilane õpib tundma kirjandusteose ajaloolist ja kultuurilist konteksti ning kirjandusprotsessi – teekonda autorist lugejani. Selleks on vaja kirjandusteaduslikku mõistestikku ja teadmisi kirjanike taustast. Kirjandustundides pakutakse rohkelt võimalusi omaloominguks – kirjutamiseks, mis põhineb loetud teostel, isiklikel kogemustel ja tunnetel. Õpilane arendab oma loovust ja isikupära nii kirjalikult kui suuliselt. Olulised on ka jutustamine ja esitamine, mis pakuvad jagamis- ja tagasisidekogemust. Kirjandusõpe hõlmab ka digipädevusi – info otsimist, kriitilist hindamist, digisisu loomist ja esitamist. Õpilane õpib nägema seoseid kirjanduse ja teiste kunstiliikide vahel, avastades, kuidas süžeed, tegelased ja teemad kanduvad edasi teatrisse, filmi, muusikasse ja kujutavasse kunsti. Kirjandus on tihedalt seotud keeleõpetusega, kuid lõimub ka teiste õppeainetega. Kirjandustekstid ja nende käsitus toetavad üldpädevuste kujunemist ning läbivate teemade käsitlemist. Nende teemade käsitluse sügavus ja rõhuasetus sõltuvad klassiastmest ja teosevalikust.
	TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD
II KOOLIASTE	Õpilane: 1) õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga; 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet; 4) õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; 5) loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi; 6) rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

III KOOLIASTE	Õpilane: 1) süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust; 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid; 4) õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; 5) loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi; 6) rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.
	ÕPITULEMUSED ÕPPESISU <i>sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused</i>
5.klass	Lugemine Õpilane: loeb laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sh vähemalt neli tervikteost; loeb latusalt ja mõtestatult eri žanrites luulet, proosat ja draamat, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise; oskab tutvustada loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning autorit ning jagab oma lugemiskogemust; oskab analüüsida tervikteoste ja kirjanduse katkendite tegelast iseloomu ja motivatsiooni; Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Lugemisrõõm. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.

	loeb aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi; väärtustab paikkondlikku ja Eesti omanäolist kultuuri; oskab kirjeldada oma lugemiselamust ja -kogemust; väärtustab ilukirjanduse lugemist. Kirjutamine Õpilane rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta; kirjutab eri žanris loomingulisi töid, sealhulgas kirjaledavad ja jutustavaid tekste. Jutustamine Õpilane: esitab luuletuse, proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	Oma lugemiselamuse ja –kogemuse jagamine suuliselt ja kirjalikult. Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi.
6.klass	Jutustamine Õpilane: jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikult tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;	Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Fantaasialoo jutustamine.

	jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal. Kirjutamine Õpilane: kirjutab eri žanis omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste; rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Õpilane: koostab teksti kohta eri liiki küsimusi; kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid; väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri; vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega; koostab teksti kohta sisukava kasutades küsimusi või väiteid; järjestab teksti põhjal sündmused; kirjeldab loetu tekstile tuginedes tegelaste välimust, käitumist, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, ning võrdleb ennast mõne tegelasega; leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;	Erinevat tüüpi pikemate ja lühemate omaloominguliste tekstide kirjutamine (luuletused, muinasjutud jne). Mälu- ehk faktiküsimuste ja loovküsimuste koostamine. Küsimustele vastamine teksti järgi oma sõnadega ning peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetena. Sündmuste järjestamine. Sündmuste põhjus-tagajärg seosed. Pea- ja kõrvaltegelase leidmine, tegelase kirjeldamine, nende käitumise põhjendamine. Detailide kirjeldamine. Tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Minajutustaja kui loo edastaja. Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine teose põhisündmuste ja tegelaste üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.
--	---	--

	arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti põhisündmuste ja tegelaste üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust; osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteostest rääkides tekstist sobivad näited, teeb koostööd.	
7.klass	Lugemine ja jutustamine Õpilane: loeb vähemalt 4 eakohast eri žanris väärtkirjandusteost õppeaasta jooksul, sealhulgas tüvitekste või nende katkendeid eesti ja mailmakirjandusest, oskab neid analüüsida ja tõlgendada; loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestades ning väärtustab lugemist, kasutab erinevaid lugemisviise ja -mudeleid, juhib oma lugemisprotsessi; loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste; oskab tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi ja probleeme; suudab jutustada loetud teosest kokkuvõtvalt, järgides teksti sisu ja kompositsiooni; tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ning selle mitmekesisust; selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast.	Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste ja probleemide tutvustamine klassikaaslastele. Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil. Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, eri vaatepunktist jutustamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused.

	Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Õpilane: oskab vastata teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid; leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka igapäevaelust; otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse. Teksti kui terviku mõistmine Õpilane: kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle; kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi; selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast.	Küsimustele vastamine teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetes ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Probleemi olemuse- põhjuse- tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseenda, teiste tegelaste ja ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja
--	---	--

	Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine, kirjandusliku metakeele tundmine Õpilane: tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; oskab luuletusi lahti mõtestada; eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ning oskab nimetada nende tunnuseid; seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, oodi, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust. Teksti esitus Õpilane: esitab luuleteksti, taotledes esitluse mõjusust ja selgust ning tekstitäpsust; osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd; koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara. Omalooming Õpilane:	sõnastamine ning suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Piltluule. Rahvaluule liigid ja alaliigid. Muistendi tunnused. Kõnekäänd, vanasõna ja mõistatuse olemus. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor. Teksti kompositsioonialemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning draamatika tunnused. Eepose, romaani, jutustuse, novelli tunnused. Reisikirja olemus. Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku, valmi ja vabavärsilise luule tunnused. Arvustuse olemus. Luuleteksti esitamine. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esituse mõjusust, selgust ja tekstitäpsust. Esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valmimine. Korrektne kehahoid. Hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestide jälgimine.
--	---	---

	kirjutab isikupäraseid kirjeldavaid, arutlevaid ja jutustavaid tekste; kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete põhjal ning jälgides, et tekst oleks arusaadav, stiil sobiv, vormistus ja õigekiri korrektsed; hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistuspõhjusteid. Põhjalikumalt käsitletavat autorid Käsitletavat autorid valib õpetaja tulenevalt klassi profiilist ja õpilaste huvialadest, teatud olukordades annab õpetaja ette suuna või teema ja õpilane otsib omale tervikteose käsitlemiseks ise.	Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine. Erinevate kirjeldavate ja jutustavate tekstide kirjutamine. Arutlevate kirjandite kirjutamine. Sissevaated kirjanike elu-, tegevus- ja loomingulukku.
8.klass	Lugemine ja jutustamine Õpilane: loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sh tüvitekste või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost; loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist; kasutab erinevaid lugemisviise ja -mudeleid, juhib oma lugemisprotsessi; loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab otstarbekalt eri allikatest leitavat teavet;	Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele.

	tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust; oskab tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit; suudab jutustada loetud teosest kokkuvõtvalt, järgides teksti sisu ja kompositsiooni. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Õpilane: oskab vastata teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate; leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.	Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil. Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Tutvumine erinevate meedia (raadio, televisioon, internet) jutustamisviisidega. Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetes ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ning sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.
--	---	---

	seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, oodi, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust. Teksti esitus Õpilane: esitab draamateksti, taotledes esitluse ladusust ja selgust ning tekstitäpsust; koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande. Omalooming Õpilane: kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava, arutleva või jutustava teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti	tunnused. Kõnekäänu, vanasõna ja mõistatuse olemus. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor. Teksti kompositsioonielemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning draamatika tunnused. Eepose, romaani, jutustuse, novelli tunnused. Seiklus-, ulme- ja detektiivromaani tunnused. Komöödia, tragöödia ning draama tunnused. Lavastus. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Kirjandusteose dramatiseering. Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering. Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku, valmi ja vabavärsilise luule tunnused. Draamateksti esitamine peast. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esituse ladusus, selgitus ja tekstitäpsus. Esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valmimine. Korrektne kehahoid. Hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestide jälgimine. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine.
--	--	--

	näidete põhjal ning jälgides, et tekst oleks arusaadav, stiil sobiv, vormistus ja õigekiri korrektsed. oskab tekstiloomes kasutada rahvaluule elemente. Põhjalikumalt käsitletavat autorid Autorid valib õpetaja lähtuvalt klassi profiilist.	Erinevate kirjeldavate ja jutustavate tekstide kirjutamine. Arutlevate kirjandite kirjutamine. Sissevaated kirjanike elu-, tegevus- ja loomingulukku.
9.klass	Lugemine ja jutustamine Õpilane: loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sh tüvitekste, nii eesti kui ka maailmakirjandusest; analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost; loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestades ning väärtustab lugemist, kasutab erinevaid lugemisviise ja -mudeleid, juhib oma lugemisprotsesse; oskab tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrrelda teost mõne teise teosega; suudab jutustada loetud teosest kokkuvõtvalt, järgides teksti sisu ja kompositsiooni; loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste; tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Õpilane:	Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või eri liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused.

	oskab vastata teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate; leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse. Teksti kui terviku mõistmine Õpilane: kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjus-tagajärje seoste üle; kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine, kirjandusliku metakeele tundmine Õpilane:	Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnade või arvamusega, tekstile toetumata. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlauset ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ning sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ning valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.
--	---	---

	tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; oskab luuletusi lahti mõtestada; eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike ning oskab nimetada nende tunnuseid; oskab seletada õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust; seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.	Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseenda, teiste tegelaste ja ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine ning suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Mitme teose peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Retoorilise küsimuse ja hüüatuse ning inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ning allteksti mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. Piltluule. Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Muistendi tunnused. Müüdi tunnused. Kõnekäänd, vanasõna ja mõistatuse olemus. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Teksti kompositsioonialemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Prototüüp.
--	---	--

	Teksti esitus Õpilane: esitab proosateksti, taotledes esitluse mõjusust ja selgust ning tekstitäpsust; koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande. Omalooming Õpilane: kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava või jutustava teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete põhjal ning jälgides, et tekst oleks arusaadav, stiil sobiv, vormistus ja õigekiri korrektsed. Põhjalikumalt käsitletavat autorid Andrus Kivirähk. Ülejäänud autorid ja teosed valib õpetaja lähtuvalt klassi profiilist.	Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Mõttekorduse leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning dramaatika tunnused. Eepose, romaani, jutustuse, novelli tunnused. Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering. Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku, valmi ja vabavärsilise luule tunnused. Proosateksti esitamine. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esituse ladusus, selgitus ja tekstitäpsus. Esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valmimine. Korrektne kehahoid. Hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestide jälgimine. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine. Erinevate kirjeldavate ja jutustavate tekstide kirjutamine. Arutlevate kirjandite kirjutamine. Sissevaated kirjanike elu-, tegevus- ja loomingulukku.
--	---	--